

HEDESLSKABETS TIDSSKRIFT

Nr. 12 - 79. årg.

25. sept. 1958



INDHOLD:

Mergelskabernes
årsmøde

Vanskeligt
trykvarsareal
under Frijsenborg

Hedebruget
1957 - 58

Oplag: 19.300

Løve Garn

Aktieselskabet Holger Petersen

Købmagergade . København K.



SKOVARBEJDESKOLENS KURSUS 1958/59.

9. Fra den 6. okt. til den 11. okt.	Afbarkningskursus (papirtre)
10. " " 20. " " 15. nov.	Alm. skovarbejderkursus
11. " " 24. nov. " " 20. dec.	do.
12. " " 5. jan. " " 31. jan.	do. (specielt nåletre)
13. " " 9. febr. " " 28. febr.	do.
14. " " 4. marts " " 25. marts	do.

Forststuderende og skovfogedelever kan søge kursus nr. 13 og 14 mod betaling af kursusafgift kr. 150,00. Skovfogedelever på prøveår optages ikke.

Husk skovarbejderskolens bøger!

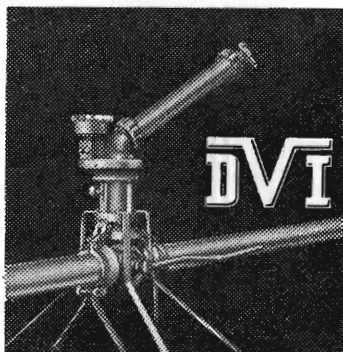
Håndredskaber til skovarbejde v/ G. Bergsten og I. Nissen..	pr. stk. 4,00 kr.
Arbejdstekniske råd og vink v/ G. Bergsten.....	pr. stk. 3,00 kr.
Regnskabsbog for motorsave	pr. stk. 1,50 kr.

Mod forudindbetaling på Giro 72403 sendes bøgerne portofrit.

Yderligere oplysninger:

Skovarbejderskolen, Kagerup st., telefon Helsingø 302 u.

P. s. v. I. Nissen



VANDINGSANLÆG

med Kanoner eller Sprinklers



DANSK VANDINGS INDUSTRI

Snoghøj, Fredericia

Tlf. Erritsø 125



BETONKLINKER
til
HULMURS- OG
STALDISOLERING



1/5 FISKBÆK
BETONKLINKERFABRIK
TELEFON HERBORG 12

Herning Hede- & Discontobank

10—12½, 14½—17
Telefon 5 . 273 . 720

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD
Telefon 921

NORMRØR
med garantimærket Δ
Imprægnering
Brøndrør

AER-LIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 12

25. sept. 1958

79. årg.

udgår 16 gange årligt og sendes til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 50 øre pr. mm. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr. Redaktionsudv.: Afdelingsl., skovrider B. Steenstrup (formand), forstand. N. C. Nielsen og overingeniør N. Venov. Redaktør: H. Skodshøj. Carlo Mortensens Bogtr., Viborg

Indhold: Mergelselskabernes årsmøde. — Vanskeligt trykvandsareal under Frijsenborg. — Hedebruget 1957—58. — I få ord.

Forsiden: Sønderjydske plantage, anlagt 1935 ved Lundbæk. Langs kanten af vandløbet dukker hyppigt myremalmsforekomster op.

Mergelselskabernes årsmøde i Ringkøbing den 5. juli 1958

De danske Mergelselskabers årsmøde fandt sted på Højskolehjemmet i Ringkøbing den 5. juli. Den store sal var overfyldt med over 200 delegerede, men derudover havde damerne meldt sig i et større antal end sædvanligt. For disse var der under generalforsamlingen arrangeret en udflugt, bl. a. til Vedersø.

S. Egebjerg-Thøgersen valgtes til dirigent, og formanden, gårdejer Søren Jensen, Lundtoft, aflagde derpå

beretning

Formanden redegjorde udførligt for det forgæves arbejde for at bevare tilskudet til transport af mergel og kalk. Trods direkte henvendelser til regering og folketing og en række skriftlige protester blev tilskudet strøget af finansloven, og, tilføjede formanden, årsagen til, at man mistede bevillingen, der har eksisteret siden 1889, er, at landbrugets organisationer ikke har været enige. Vil man opnå noget, må man først og fremmest vise enighed.

Statens støtte har været ydet dels som et rentetilskud og dels som en lettelse af udgiften til transport af mergel og jordbrugskalk. Tilskudet har været betydeligt og udgjorde i en længere årrække indtil $\frac{2}{3}$ af fragtudgiften.

I årene efter sidste krig tog tilførselen af mergel og jordbrugskalk et voldsomt opsving, som bevirkede, at fragttilskudet nåede op på 2,6 mill. kr. et enkelt år, men herefter blev bevillingen flere gange

nedskåret. Tilskudet udgjorde i denne periode fra $\frac{1}{3}$ til $\frac{1}{4}$ af fragt-udgiften.

Fra 1889 til og med finansåret 1956—57 er der ialt udbetalt 35,6 millioner kr. i tilskud.

Hvis det var sådan, at man kunne sige, at kalktrangen var af mindre omfang, så kunne det være lige meget med tilskudet, men det er ingenlunde tilfældet. Ifølge de jyske landboforeningers plante-avlsberetning er ca. $\frac{2}{3}$ af de undersøgte ca. 119.000 jordprøver kalk-trængende.

Det er derfor urimeligt, at der ikke fortsat kan gives støtte til et stærkt påkrævet og produktionsfremmende arbejde, der består i afhjælpning af jorders kalktrang. Selvom mange af tilskudsbeløbene var små, så findes der mange eksempler på, at fragttilskudet var en værdifuld opmuntring til arbejdets fremme.

Endelig må det ikke glemmes, at den kontrol, Hedeselskabet i en lang årrække har ført med kvalitet og priser ved salg af jordbrugs-kalk, nu ikke længere kan finde sted, idet det var reglerne for til-delung af fragttilskud, der gav hjemmel til kontrollen.

Bestyrelsen arbejder for at få indført en lempeligere beskatning af indtægt ved salg af mergel, idet der flere steder har været vanskeligheder med at få adgang til gode mergellejer på grund af, at afgiften skulle beskattes som indtægt.

Foreningen har i den anledning rettet henvendelse til landbo- og husmandsforeningerne og har fået støtte så vidt, at vore ønsker er ført frem i folketinget som et konkret forslag.

I forslaget er tale om, at man skulle have lov til selv at vælge mellem 2 muligheder, enten eengangsbeskatning med forud fastsat procentsats eller fordeling af indkomsten over 3 år.

Efter hvad vi har fået oplyst, er man indenfor partierne enige om, at forslaget skal gennemføres, men det blev ikke under loven om beskatning af eengangsindtægter, som vi havde tænkt os. Finansministeren har derimod lovet at tage det med under ligningsloven.

Vi er opmærksomme på, at der kan være en ret betydelig forskel på de beløb, som mergelselskaberne må betale til landvæsenskommissionerne.

Forholdet er jo det, at der den 31. marts 1949 kom en ny lov om landvæsensretter, hvorefter der for hver amt eller område er een fast formand for landvæsenskommissionen, medens kommissærerne vælges specielt for hver sag.

Udgifter til kommissionen for dagpenge og kørsel kan pålægges sagen, medens eventuelt honorar til formand og sekretær skal udredes af vedkommende amt.

Kommissionens kendelse skal lyses på hver ejendom, men be-

løbet skal ikke noteres. Derfor er tinglysningen praktisk talt gratis, idet der kun betales et bekræftelsesgebyr for hver liste — ikke for hver ejendom.

For sager, der behandles efter den gamle lov af 30. december 1858, kan der være tale om udgifter til sekretærhjælp.

Vi har haft den glæde, at ca. 70 selskaber har efterkommet en udsendt anmodning om tilskud til forsøgene og har sendt os ialt ca. 2000 kr.

Herefter fulgte konsulent S. P. Sørensens faglige beretning om:

Mergelarbejdet i 1957—58

De faldende priser på landbrugets produkter har fremkaldt en vis tilbageholdenhed med hensyn til oprettelse af nye selskaber til levering af mergel og kalk.

Det er under alle forhold rigtigt at producere så billigt som muligt. En af vejene hertil er at holde jordens kalktilstand i orden. Det er alt for dyrt at arbejde med kalktrængende jord. Den skræk for overmergling, som vi blev indpodet i 30-erne, er ved at være overvundet, idet man nu tilstræber at frembringe den bedst mulige kalktilstand for flertallet af vore landbrugsafgrøder, selvom man derved løber en risiko for at få mangelsygdomme i visse afgrøder.

Her må man så tilføje de stoffer, som mangler.

Der er ikke noget i vejen for, at en jord f. eks. kan trænge til både kalk og mangan samtidig. Derfor må vi ikke lade være at kalke af frygt for mangelsygdomme, ellers får vi ikke de afgrødestørrelser, som vi gerne vil.

Det er fortsat meget vigtigt at holde jordens kalktilstand under kontrol ved periodiske undersøgelser. Hver landmand skal have et kalktrangskort over sin ejendom. Dette kort bør føres a jour hver 8. eller 10. år.

Der er i årets løb dannet nye kalkselskaber ved Esbjerg-Varde, Ikast-Bording og Vesthimmerland samt et mergelselskab i Kølvråa ved Karup.

Der er nu siden krigen dannet 148 mergel- og kalkselskaber, heraf har 52 været virksomme ved levering, idet 24 har leveret mergel, 11 har leveret både mergel og kalk og 17 har udelukkende leveret kalk.

Der er ialt i 1957 gennem disse selskaber leveret:

		Omkostning pr. t		
	Mængde råvare	Kulsur kalk	Ialt	kulsur kalk
Mergel (400 kg)	321.000 m ³	128.000 t	3.368.000 kr.	26,00 kr.
Kalk (70 %)	43.000 t	30.000 t	919.000 kr.	31,00 kr.
		158.000 t	4.287.000 kr.	

Ringkøbing og Ribe amter har aftaget henholdsvis 38 og 32 % af mergelen og Vejle og Viborg amter hver 14 %, medens kalken er fordelt med

43 % i Hjørring, 19 % i Thisted, 15 % i Ribe, 8 % i Haderslev, 6 % i Viborg og Tønder amter.

Det falder i øjnene, at Sønderjylland kun har fået meget lidt både mergel og kalk, og der er ingen tvivl om, at denne landsdel bliver underforsynet.

Angående kalkindhold og priser kan nævnes, at mergelen har indeholdt i gennemsnit ca. 400 kg kulsur kalk pr. m³ og har kostet godt 10 kr. pr. m³ svarende til 25—26 kr. pr. ton kulsur kalk. Den gennemsnitlige kørefasthed har været 11—12 km. Prisen er omtrent ens overalt i landet uanset kalkindholdet.

Så godt som al den kalk, der fordeles gennem selskaberne, er knust råkalk med et garanteret indhold af mindst 70 % i varen, som den leveres.

Den gennemsnitlige pris har været godt 21 kr. pr. t svarende til ca. 31 kr. pr. t ren kulsur kalk. Da så godt som al kalken leveres fra Limfjordsegnen, bliver der stor forskel på modtagerens pris, enten han bor i det nordlige Jylland eller i Midt- eller Sønderjylland. Når prisen er ca. 17 kr. pr. t leveret i Hjørring amt, så må en mand, der bor ved Ribe-Rødding, betale ca. 27 kr. pr. t. Det sidste svarer til 40 kr. pr. t kulsur kalk, medens det første kun svarer til ca. 25 kr.

En sammenligning af priserne viser i store træk, at den rene kalk med fordel kan anvendes nord for en linie Randers-Viborg-Skive-Struer.

Syd for denne linie er det et spørgsmål, om hvor langt der er til det nærmeste mergelleje med god mergel. Idet man indenfor en afstand af 15 km fra et godt mergelleje med 45—50 % mergel som Ulstrup, Søvind, Jerlev, Vejrup, Klaaby, Rindum og Damhusaa m. fl. kan have 1 ton ren kulsur kalk leveret for mindre end 25 kr.

Der er derfor al mulig grund til fortsat at udnytte de gode mergellejer indenfor deres naturlige område.

På de egne, hvor man ikke har god mergel indenfor en rimelig afstand eller hvor en beregning viser, at den rene kalk er billigst, der vil jeg anbefale kalk.

Når vi sammenligner priserne for mergel og kalk, må vi huske, at mergelen skal være let smuldrende og fri for sten. Kalken skal være blød og findelt. Hvis der findes større klumper i kalken, kan vi ikke regne med fuld udnyttelse i marken, og fordelingen bliver uens.

Der er i årets løb til landvæsenskommissioner indleveret 48 nye sager til en samlet overslagssum af 4.500.000 kr., samtidig er der afsluttet arbejder for ca. det samme beløb.

Enhedspriserne for mergelen er nogenlunde uændrede fra i fjor. Mergelen betales fortsat med ca. 75 øre pr. m³ og opgravningen med 3 kr., noget varierende efter forholdene. Kørselspriserne er uændrede siden 1951, nemlig for 1 km kørsel 2,60 kr. pr. m³, derudover tillægges 30 øre pr. m³/km indtil 15 km, udover 15 km til og med 30 km tillægges 25 øre pr. m³/km, udover 30 km tillægges 20 øre pr. m³/km.

Til administration beregnes 75—100 øre pr. m³.

Kalken betales stort set med de priser, der findes i Hedeselskabets fortegnelse over anerkendte kalklejer for 1956. Men da der i vid udstrækning gives rabat på disse priser, er det vanskeligt at opgive priser til vejledning.

Angående kørselspriserne for kalk, kan det oplyses, at der ikke findes nogen prisaf tale med vognmandsorganisationerne. Det har været forsøgt, men er ikke blevet til noget.

Resultatet er, at der køres til vidt forskellige priser, men det må siges, at de gennemgående er lave og i en del tilfælde så lave, at man undres over, at det kan gå for vognmændene.

Eksempelvis kan nævnes, at der

til Sønderjylland	betales ca. 18 kr.
Ved Grindsted	» » 16 »
» Herning	» » 15 »
» Holstebro	» » 14 »
» Viborg	» » 10—12 kr.
» Hjørring	» » 8—10 »

Når kalken kan transporteres til disse og undertiden lavere priser, skyldes det, at der ofte er tale om returfragt.

Mergelselskabernes regnskab, som skal forelægges for landvæsenskommissionen ved et arbejdes afslutning, giver os undertiden alt for meget arbejde, før det er i en sådan stand, at det kan godkendes af landvæsenskommissionen.

Jeg ved vel, at det ikke er mergelafdelingens pligt at føre mergelselskabernes regnskaber, vi kunne blot lade dem gå videre til landvæsenskommissionen med en bemærkning. Resultatet ville i vid udstrækning blive, at der ville blive krævet autoriseret revision, hvad vi helst vil skåne selskaberne for, når det er muligt.

Lad derfor så vidt muligt regnskaberne føre af en faguddannet mand, det er billigst og mest betryggende og sparer os for meget arbejde og hovedbrud.

Som formanden har nævnt, er fragttilskudet faldet bort fra april 1957. Det beløb, som Hedeselskabet havde til administration, er samtidig faldet bort. Derfor må mergelafdelingen fremtidig kræve betaling for mere arbejde, end vi tidligere har været nødt til. Det er endnu ikke afgjort under hvilken form, Hedeselskabet skal have dette vederlag. Men der har været tale om en afgift af 14 øre pr. t leveret kalk og 7 øre pr. m³ mergel. For den betaling, tror jeg, at vi fremtidig kan føre tilsyn med leveringerne og være selskaberne behjælpelige i omtrent samme omfang som hidtil med planlægning o. s. v.

Foreningens kasserer, gårdejer Th. Mølholm, Hammershøj,

forelagde det reviderede regnskab og ligeså regnskabet for forsøgsarbejdet.

De to beretninger og regnskabet var derpå genstand for en kortere

forhandling

A. Christoffersen, Horsens vestbaners mergelselskab, beklagede fragttilskudets bortfald. Der havde været værnet for lidt om tilskudet, og bortfaldet har nu medført, at vi har mistet samspillet med kontrollen. Hvorfor er vi ikke spurgt først, inden bevillingen blev strøget til fordel for konsulenterne? Det er en dårlig skattepolitik at tage indtægtsskat af mergellejerne, idet jorden efter afgravningen intet er værd. Det gælder, som Sørensen fremhævede det, at have kalktrangskortet i orden, men fragttilskudets bortfald vil modarbejde dette.

P. Jessen Pedersen, Gjerndrup, og Hans Christensen, Varde, udtalte begge, at det var nødvendigt at finde en form, så Hedeselskabets hjælp stadig kunne være til rådighed. Den kan ikke undværes.

Andreasen, Kliplev, understregede, at fragttilskudets bortfald navnlig ville ramme Sønderjylland hårdt, ikke alene på grund af de lange transporter dertil, men også på baggrund af, at landsdelen havde så store områder med meget let jord.

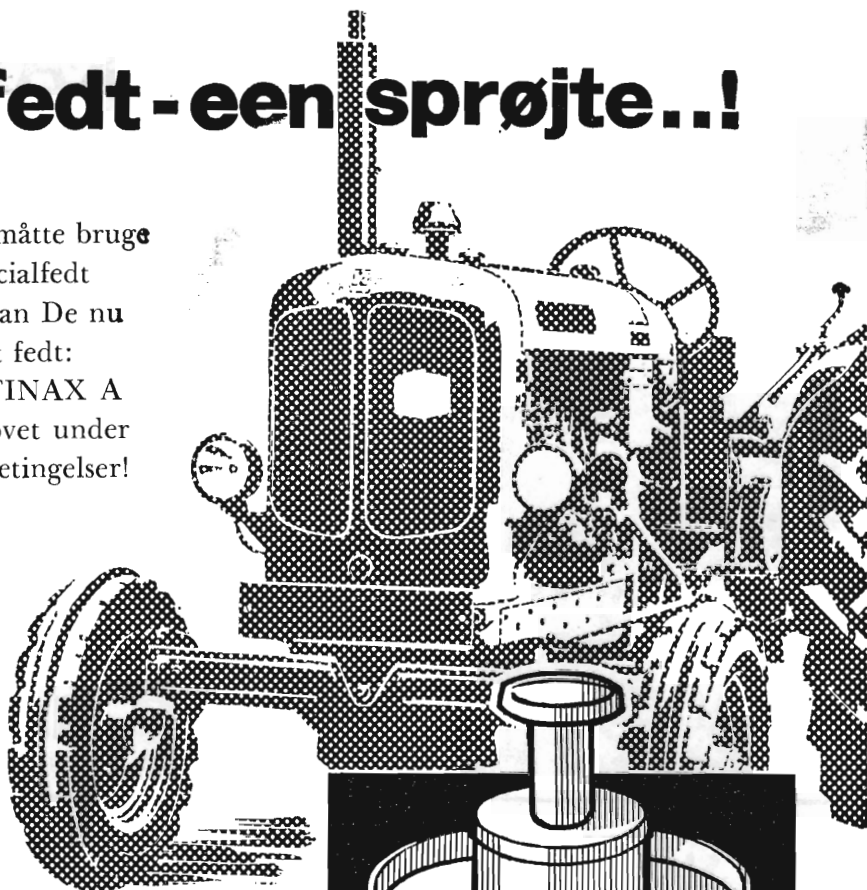
P. Hansen, Lyhne, syntes det var mærkeligt, at rigsdagen var fuldstændig døv overfor denne sag, men måske var rentetilskud lige så godt.

Jesper Jespersen, Vestjyllands Mergelforsyning, havde mange eksempler på, at fragttilskudet betød overordentlig meget for ejere af de lette jorder. Taleren redegjorde for sit hidtil forgæves arbejde for sagen, og sluttede med at gentage, at Hedeselskabets hjælp og kontrol i alle tilfælde måtte bevares.

Direktør N. Basse glædede sig over den tilslutning, der var til formandens beklagelse over, at tilskudet var bortfaldet. Formandens ord om, at det skyldtes organisationernes egne ledere er sikkert rigtige, men det skal fremhæves, at de vest- og midtjydske landbo- og husmandsforeninger ikke har medansvar her, men har gjort alt, hvad muligt var, for at opretholde tilskudet. Den kendsgerning, at kontrollen dermed er bortfaldet, betyder efter min mening mere end det rent økonomiske, selvom også de små beløb i tilskud er værdifulde og en god hjælp. Jeg vil ikke tro, at det er umuligt på ny at få spørgsmålet rejst, men den eneste vej frem er da, at de faglige organisationers medlemmer igennem organisationerne kræver tilskudet tilbage. Der må gøres, hvad muligt er, for at få det bevaret for de

eet fedt - een sprøjte..!

Hvor De før måtte bruge 3-4 slags specialfedt til smøring, kan De nu nøjes med eet fedt: SHELL RETINAX A - gennemprøvet under de hårdeste betingelser!



- ★ Højt smeltepunkt bevirker, at fedtets konsistens ikke påvirkes af arbejdstemperaturen!
- ★ RETINAX A er vandbestandigt - derfor effektivt på selv de mest udsatte steder!
- ★ Stor vedhængsevne og indhold af antirust-additiv forhindrer korrosionsangreb.
- ★ Tilsat anti-iltende additiver, der forhindrer indtørring af fedtet!
- ★ De behøver kun eet fedt og een sprøjte - derfor ingen mulighed for fejlsmøring!

EET FEDT - EEN SPRØJTE TIL ALLE FORMÅL!

SHELL fedtsprøjtefylder udelukker urenheder og luftblærer i sprøjten og sikrer mod beskadigelser forårsaget af snavs i kuglelejer etc. Nømmere og mere økonomisk!



Forlang brochure med yderligere oplysninger på nærmeste SHELL-distriktskontor.

A/S DANSK SHELL

RIMAS GRØFTEGRAVER

type 100 - nu også med grab



RIMAS grøftegraver, type 100 er med grab særdeles velegnet til oprensning af vandløb og med normal dybdeskovl til gravning af dræningsgrøfter.

Maskinen er forsynet med selvstændigt, lukket hydraulisk anlæg med 2 separate pumper, der muliggør flere samtidige bevægelser, hvorved der opnås en stor kapacitet.

Forlang tilbud og
prospekt.

**Ringsted Jernstøberi
& Maskinfabrik A/S**

Ringsted - Tlf. 1848.

Alt i cementvarer.

rør i alle gængse størrelser efter ingeniørf. normer
Tjæreborg Cementstøberi,
Hurtig levering Telefon 21 Reel betjening



SKANDIA jordbrugskalk –
SKANDINAVISK KALK & KRIDT I/S

Aalborg: telefon 2 92 55
Værket: telefon Sdr. Tranders 110



Brostrøm^s
Planteskole

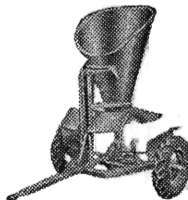
VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle planter for
HAVE, MARK og SKOV
Hårdføre og veldrevne arter
for ethvert formål

Tiden er inde –

EPOKE paa luft-gummihjul –
GRIB-DÆK - for spredning af
jordbrugskalk.

Ny kraftig model 56. En moderne kvalitetsmaskine med stor kapacitet. Til denne maskine kan tillige leveres fineste udskifteligt spredeaggregat til kunstgødning.



A. THOMSEN, Askov, Vejen - Tlf. Askov 47 - Vejen 566

Stenvad

CEMENTSTØBERI

Telf. 6 Stenvad

Arnold Westmark

Alle Δ mærkede rør føres

Altid leveringsdygtig

CLOC

*Liqueur
Gin
Whisky*

magre og kalkfattige egne, der havde det indtil 1934 — det vil dreje sig om ca. ½ mill. kr.

Skjerning-Leth: Fragttilskud er mere retfærdig end rentetilskud.

A. Christensen, Vesterlund: Vi skal stå sammen og gøre alt for at beholde Hedeselskabets tilsyn.

Direktør **Basse** mente ikke, at rentetilskud kan erstatte fragttilskudet. Det er den, der modtager fragttilskudet, der først og fremmest har brug for kontrol, — ja, gid det var såvel, at der ikke kalkedes uden kontrol. Et kalktrangskort er et maleri, der er værdigt til at hænge i enhver landmands stue, og det må ikke glemmes, at kalkning er den billigste form for grundforbedring.

Ravn, Jebjerg, betegnede det som skandaløst, at rigsdagen uden betænkning ofrede 700.000 kr. til forbedring af et børnehjem på hans hjemegn uden at der blev mere end nogle få pladser flere, medens et beskedent beløb som ½ mill. kr. i fragttilskud ikke kunne bevilges. Taleren spurgte om, hvor lang kredit, der måtte ydes for terminsydelserne til et mergelselskab, uden at selskabet mistede sin ret. (**S. P. Sørensen:** Udpantningsretten gælder i 1 år. For terminsydelsen kan der altså højst gå 2 år.)

Afdelingsleder **Schledermann Larsen** mente ikke, at det ville være umuligt at få sagen rejst igen, idet ministeren jo har beholdt sig denne mulighed og vist også er velvillig indstillet.

Beretninger og regnskaber godkendtes, idet dirigenten fastslog, at de faldne udtalelser måtte tages som et udtryk for krav om at få tilskudet tilbage.

Valg

Formanden, **Søren Jensen, Lundtoft,** der var på valg, meddelte, at han efter 33 års arbejde i bestyrelsen, deraf 7 år som formand, ikke ønskede at fortsætte. I hans sted valgtes **Hans Andreasen, Kliple,** med stor majoritet, og iøvrigt genvalgtes **Th. Mølholm, Hammershøj, S. Egebjerg-Thøgersen, Trust, Trier Høj, Vostrup,** og **J. L. Jakobsen, Lyngsaa.** Revisoren, **F. Faber, Hassig,** genvalgtes ligeledes.

Inden generalforsamlingen sluttede tog **Trier Høj** ordet og — idet han mindede om **Søren Jensens** mangeårige, dygtige og trofaste arbejde i foreningens tjeneste — foreslog han på bestyrelsens vegne, at generalforsamlingen godkendte, at **Søren Jensen** udnævntes til æresmedlem. Forslaget hilstes med enstemmig tilslutning og stærkt bifald, og **Søren Jensen** takkede bevæget for hyldesten.

— — —

Dagen fortsatte derpå med et fælles kaffebord i Søndervig, som

en kreds af entreprenører var værter ved, og derpå gik en vel tilrettelagt og meget vellykket udflugt sydpå over Holmsland til Sønder Vium, hvor den store nybyggerkolonis medlemmer gæstfrit viste ejendommene frem både inde og ude. Efter et besøg ved Lønborg kirke med den storslåede udsigt over Skjerna-deltaet, sluttede dagen med en festlig sammenkomst på Bechs Hotel i Tarm.

— — —

På et bestyrelsesmøde den 18. juli har bestyrelsen konstitueret sig med gårdejer S. Egebjerg-Thøgersen, Trust, som formand og gårdejer Trier Høj, Vostrup, som næstformand, Th. Møhlholm, Hammershøj, som kasserer og Chr. Nicolajsen, Varde, som sekretær.

Vanskeligt trykvandsareal under Frijsenborg

Efter den på Hedeselskabets årsmøde i juni aflagte årsberetning gengiver vi i det følgende direktør N. Basses omtale af arbejdet med et trykvandsskadedt areal:

Efter anmodning af lensgrevinde Inger Wedell, Frijsenborg ved Hammel, undersøgte nogle vandlidende engarealer under »Frijsenborg«. Arealerne, der er beliggende langs »Granslev å« på strækningen fra amtsvejen Hammel—Randers og ca. 1200 m mod øst, er drænet med tilskud efter grundforbedringsloven i 1935, og i en del af arealerne er dræningen suppleret i 1939.

Efter disse dræninger var arealet tilfredsstillende i afvandingsmæssig henseende i nogle år, men derefter er arealerne »faldet tilbage«, så de nu igen var stærkt vandlidende i pletter.

Naturligt nok var man fra godsets side utilfreds med denne udvikling, hvorfor lensgrevinden bad Hedeselskabet undersøge og så vidt gørligt klarlægge årsagen dertil.

Hedeselskabet har derefter i november 1955 og 1956 foretaget en opmåling, nivellering og undersøgelse af det eksisterende drænsystem, og i januar 1957 foretaget en dybtgående jordbundsundersøgelse i indtil 6 m dybde, idet der i arealerne er foretaget en så omfattende pejling af tørvedybderne, at det har været muligt på overfladekortene at indlægge kurver for tørvedybden.

Ved forundersøgelsen blev følgende konstateret:

- 1) Arealerne har »sat sig« betydeligt siden dræningen i 1935 og 1939, således at drænene, som dengang lå i 100—120 cm dybde, nu lå i 50—70 cm dybde. Dette er dog et almindeligt kendt fænomen, imod hvilket der ikke findes virkningsfulde midler. På grund af nævnte forhold lå drænsystemet i for ringe dybde.
- 2) Drænsystemet var stort set intakt, men pletvis fandtes forekomst af okker. Vandføringen i ledningerne var stor — så stor, at en del af ledningerne måtte betegnes som overbelastede, hvilket kunne skyldes

større vandmængder end påregnet ved dræningens projektering, men sandsynligvis var der også sket en nedsættelse af ledningernes kapacitet på grund af okkerafsætning inde i rørene.

- 3) Den dyberegående jordbundsundersøgelse viste tørve- og sødynd i meget vekslende dybde fra 0,4 til over 6,0 m. Hovedindtrykket var, at mineraljordsunderbunden falder fra begge sider ud imod åen, og at der fandtes flere »gryder« med over 6,0 m tørvedynd.



Bortdræning af artesisisk vand.

- 4) Ved betragtning af arealoverfladen gav det umiddelbart indtryk af, at der var en kraftig forekomst af trykvand. Arealernes beliggenhed i den dybe slugt (engen ligger ca. 50—60 m under de omgivende markarealer), hvor den kendsgerning, at arealerne imod nordvest var af en så let gennemtrængelig beskaffenhed, at en stor del af det normalt afstrømmende vand sivede ned i undergrunden, var et tegn på, at man i slugten kunne regne med trykvandsforekomst.

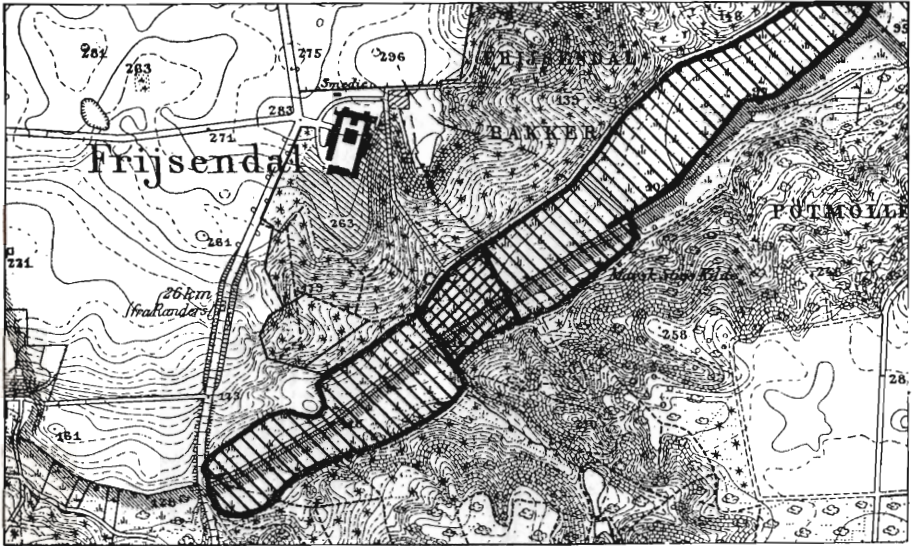
Man måtte derfor antage, at de ovenfor omtalte »gryder« i engarealerne forsynedes med vand fra de omgivende skrænter i undergrunden, og at vandet spærredes inde i »gryderne« og derved kom til at stå under tryk.

Ved målinger med piezometerrør bekræftedes denne antagelse, idet vandstanden i piezometerrørene i løbet af et par timer steg til nær under terrænoverfladen eller indtil 60 cm over terræn, hvilket iøvrigt faldt ret godt sammen med det, man kunne se på overfladen.

Forundersøgelsen kom således til at omfatte:

- a) Opmåling af arealet med indmåling af alle gamle dræn.
- b) Fladenivellement for at konstatere sætningerne samt indnivellering af de vigtigste gl. dræn for at konstatere dybden og faldforholdene.
- c) Pejling af mineraljordsundergrunden for at finde »huller« og »skrænter« i undergrunden, som hovedsagelig består af sand.

Pejlingen gik ned til 6 m dybde og blev foretaget systematisk i linier med ca. 50 m afstand og ca. 40 m mellem punkterne i linien, men



Kort over det drænedede areal.

med tilstrækkelig mange mellempøjlinger til at få et sikkert billede af undergrundens form.

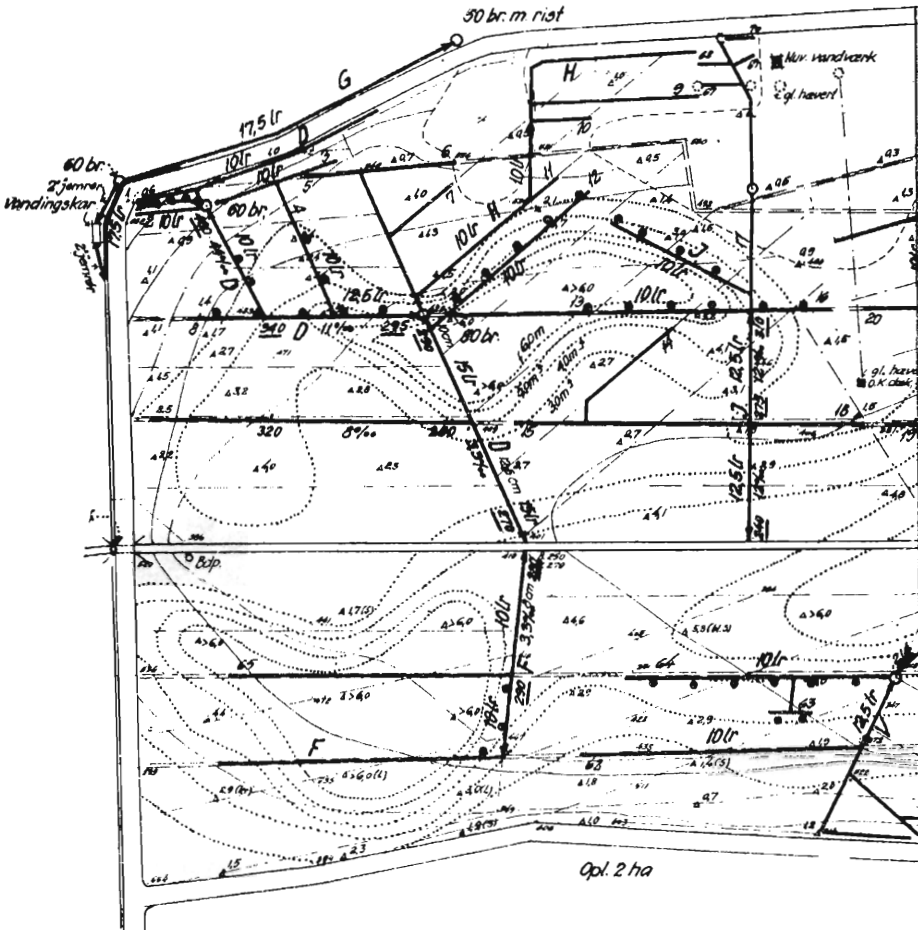
- d) Piezometermålinger for at lokalisere trykvandspartierne og dybden til de vandførende lag.

Efter forundersøgelsen tegnedes et kort i målestok 1:1000 med indtegnede terrænkoter, overfladekurver, eksisterende dræn, undergrundskurver og pejledybder til mineralundergrund.

Derefter skulle grundlaget for en tilfredsstillende projektering være tilstede, men forinden måtte afstrømningskoefficienten fastsættes, hvilket kunne volde vanskelighed al den stund, det var vanskeligt at vurdere hvilken vandmængde, der ville komme frem fra de påtænkte skylleboringer.

Det direkte topografiske opland var ikke stort og herfra regnedes en afstrømning på ca. 0,8—1,0 l/sek/ha, men det måtte antages, at der fandtes et ikke ubetydeligt indirekte opland, idet trykvandsarealet i bunden af den ret snævre, ca. 200 m brede og ca. 50 m dybe, dal måtte antages at forsynes med vand fra et væsentligt større areal end det topografiske opland.

Et moment, som støttede denne antagelse, var den kendsgerning, at nogle større rørledninger indenfor dette areal var udført for en afstrømning på ca. 0,4 l/sek/ha og dog i en årrække havde vist sig rigelige. Der skete



		$\Delta 2,0$	Dybde til sandbund (i m)
			Kurver for tørvedybde
			Højdekurver
			Best. dræn (medl. i 1935 og 1939)
<u>A</u>	937		10lr 10 cm lerrør
<u>10</u>	110		25bl 25 cm beton-landbrugsrør
			20 br 20 - beton - mufferrør
			Hvor rørst. ikke er påskrevet anvendes 8 cm rør.

Del af det dræned areal under Frijsenborg.

altså sandsynligvis en stor nedsynkning i oplandet, som kunne »føde« trykvandspartiet i slutten.

Tilstrømningen fra det beregnede indirekte opland blev anslået til 0,1—0,2 l/sek/ha.

Projekteringen kunne derefter foretages med fornøden hensyntagen til de gamle dræn.

I projektet er tilstræbt:

- 1) at give ledningerne en sådan dybde, at en yderligere sætning kan tåles, uden at dræningens virkning nedsættes,
- 2) at nedsætte et antal trykvandsbrønde med det formål at »gribe« vandet i større dybde, for at det ikke skal optræde som trykvand i dyndarealet,
- 3) at ledningerne gøres så store, at vandet med sikkerhed kan borttransporteres.



Nedsprøjtning af lodrette dræn på Frijsenborg juli 1957.

Et hovedprincip var at søge anbragt kraftige ledninger på de steder, hvor man kunne forvente, at skylleboringer til ca. 3—4 m dybde under ledningerne vil nå til eller ca. 50 cm ned i mineralundergrunden.

De ledninger, som skulle tjene som afløb fra boringerne, blev anbragt 1,2—1,3 m under terrænoverfladen og søgtes altså lagt, hvor der var 4—5 m til sandbunden og så vidt muligt parallelt med undergrundskurverne.

I tilslutningen til disse ledninger, som skulle være mindst 10 cm i diameter, var det tanken at anbringe skylleboringer med 10 m mellemrum, hvorved der skabtes en effektiv afskærmning ved hjælp af et »dræntæppe« imod det vand, som forventedes at komme ud i tørvedyndet fra de stejle undergrundsskråninger.

Projektets udførelse fremgår af hosstående kort over arealet.

Udgiften var anslået til ca. 2800 kr. pr. ha.

Hver skylleboring var beregnet at ville koste 20 kr. incl. materialer og arbejde.

Med 10 m afstand svarer boringerne således til en drænledning til 2 kr. pr. lb. m.

Projektet kom til udførelse i sommeren 1957 og blev udført efter planen bortset fra få og små ændringer, idet der blev udført enkelte supplerende ledninger. Ligeledes blev nogle boringer udeladt og andre sat ind.

Udgiften blev 2800 kr. pr. ha, og de 143 boringer kom til at koste 15 kr. pr. stk.

Resultatet af den udførte dræning har været godt, alle de vanskelige partier, selv de, der tidligere var opgivet, blev tørre, hvorfor vi foreløbig kan være tilfredse.

Under og siden udførelsen er der holdt kontrol med afløbsmængden for at få et materiale til brug for lignende tilfælde.

Det har vist sig, at overfladetilstrømningen er nede på meget mindre end de beregnede 0,8—1,0 l/sek/ha. Oplandet er stejle bakker af sandbl. ler, men skovklædt.

Tilstrømningen af trykvand har været ret konstant, som man kunne vente, og det har vist sig, at når man ser bort fra overfladetilstrømningen, varierer afstrømningen fra de forskellige systemer fra 2,8—4,1 l/sek/ha drænet areal. En enkelt, meget kraftig boring gav 0,64 l/sek., men det normale er ca. 0,1 l/sek. pr. boring.

Hedebruget i 1957—58

Der er ydet tilskud til opdyrkning af 2050 ha

Selskabet Hedebruget afholdt sit årsmøde i Grindsted den 18. juli med en væsentlig større tilslutning end tilfældet ellers plejer at være.

Af den forud udsendte beretning fremgik, at der i 1957—58, ligesom i de foregående år er ydet 100 kr. i tilskud pr. ha opdyrket hede, ialt til 1750 ha. Som et særligt gødningstilskud er der desuden ydet 100 kr. pr. ha til 300 ha af de af A/S Jydsk Landvinding opdyrkede arealer i Sdr. Vium. Der er således ydet tilskud til ialt 2050 ha, hvilket er noget mindre end året før. Nedgangen er en følge af statstilskudets nedskæring, der bevirkede, at maksimumsarealet reduceredes fra 2,5 ha i 1956—57 til 1,5 ha i 1957—58 pr. hedeopdyrker.

Af 207 ansøgninger om nybyggertilskud bevilgedes 144, men kun 125 fik det planlagte arbejde fuldført. Hertil blev der brugt 70.000 kr. Der blev ydet 12.912 kr. i tilskud til 8 vejarbejder med ialt 9,4 km. Desuden er der bl. a. anvendt 30.000 kr. til forsøgsarbejdet.

Formanden, fhv. folketingsmand Laust Nørskov indledede dagen med mindeord om rentier I. Chr. Cramer, højesteretssagfører C. B. Henriques og Karl Midtgaard, der alle havde været medlemmer af hovedbestyrelsen, og om lokalformændene Mads Rasmussen, Gludsted, Hans Iversen, Skrydstrup, Laurits Hansen, Omme, og Chr. Silberbauer, V. Vedsted.

I sin beretning gjorde formanden derefter udførligt rede for det arbejde, der havde været udført for at undgå en nedskæring af stats-tilskudet, men trods det, at alle kræfter havde været sat ind, var anstrengelserne uden resultat. Da fragttilskudet til mergel og kalk samtidig er faldet bort, er det således på hele to områder, at rigsdagen har ladet nedskæringsønsker gå ud over de magre hedeegne, uanset at hedeopdyrkningen er et arbejde til gavn for hele det danske samfund.

Konsulent B. Davidsen, Viborg, fremlagde regnskabet, der viste en formue tilbagegang på 17.484 kr. Også for det kommende år har der måttet budgetteres med et betydeligt underskud.

En kortere forhandling gav forskellige af deltagerne lejlighed til at udtale beklagelse af, at staten, der ellers på mange andre områder var rundhåndet, havde valgt at lade besparelserne gå ud over samfundsmæssigt produktive og gavnlige formål.

Til bestyrelsen nyvalgte højesteretssagfører H. Bache, København, gårdejer Jens P. Simonsen, Herup, og gårdejer E. Simonsen, Sdr. Omme. Til medlemmer af bestyrelsen for Kongenshus Mindepark genvalgte Laust Nørskov og nyvalgte rentier J. Anthon Clemmensen, Ilskov.

Ved en efterfølgende festlighed overrakte Laust Nørskov sølvbægre, bekostet af Krøiers legat, til Anton Sørensen, Sejstrup, Højslev, til Katrine og Anton Clemmensen, Ilskov, og til Kirstine og Harald Pedersen, Nr. Urup, Grindsted. De tre sølvbægre blev overrakt som påskønnelse for særlig fremragende indsats på den jyske hede. Endvidere overrakte formanden en erkendtlighed til Frands Jørgensen, Bryndum, Janus Abildgaard, Gørding, Kristen Sørensen, Herborg, Bent P. Nielsen, Roum, Otto Jensen, Skarrild, og Søren Mortensen, der alle havde virket som lokalforeningsformænd gennem 25 år, og den samme erkendtlighed fik Simon E. Nielsen, Vodskov, der har virket som opmåler i 25 år.

Ved festen overrakte direktør N. Basse Hedeselskabets legat til Johanne og Ejler Kristian Jensen, Nr. Urup, Grindsted, for dygtigt opdyrkningsarbejde.

Efter overrækkelsen havde flere ordet for at lykønske med udmærkelserne.

I få ord —

*

*

★

Hedeselskabets forretningsførere

Gårdejer Andreas Brink, Rørkær, Jejsing, har overtaget hvervet som Hedeselskabets forretningsfører for Hostrup distrikt i stedet for gårdejer Hans Jepsen, Rørkær, der har ønsket at fratræde.

Endvidere har landsretssagfører Poul Eriksen, Hammel, overtaget forretningsførerhvervet for Hammel distrikt efter afdøde overretssagfører A. L. Eriksen, Hammel.

*

Departementschef P. Stahlschmidt, der den 20. november fylder 70 år og dermed falder for aldersgrænsen, forlader landbrugsministeriet den 1. november. Til hans efterfølger som chef for første departement er udnævnt kontorchef i andet departement, cand. jur. V. Hornslet. Den nye departementschef er 52 år gammel.

*

Kongenshus Mindepark

Hedeselskabets bestyrelse har genvalgt direktør N. Basse som Hedeselskabets repræsentant i Kongenshus Mindeparks bestyrelse, og selskabet Hedebruget har nyvalgt rentier J. A. Clemmensen, Iiskov, i stedet for afdøde I. Chr. Cramer, Frederiks, der indtil sin død repræsenterede Hedebruget i mindeparkens bestyrelse.

*

Hedens røde bær

— tyttebærrene — har der i år været meget stort udbud af og til meget lave priser i forhold til tidligere år. Konkurrencen fra de importerede svenske og finske tyttebær har bragt prisen på de danske bær så langt ned, at en institution, som Kongenshus Mindepark, der hvert år lader indsamle betydelige mængder på de fredede områder, i år måske vil have vanskeligt ved at få plukkelønnen dækket.

De fleste steder har der været mange bær, sådan som man kender det fra andre år, hvor nattefrosten i juni har været skånsom. Tilsyneladende er der kommet store mængder danske bær frem, men det kan dog heller ikke betegnes som et af de store år.

Tyttebærrene modnede sent i år, men det var dog intet mod blåbærerne, der var næsten en måned bagefter, men til gengæld så også i ret store mængder. Normalt plejer blåbærrene at blive udbudt i første halvdel af juli, i år sås de første omkring 1. august, men handledes derefter hele måneden ud.

*

Afdelingsleder Frode Ebert, Hedeselskabet, repræsenterer i dagene 15.—23. september Danmark ved et gruppemøde om hydrologiske spørgsmål, som den internationale meteorologiske organisation afholder i Warschawa.

*

I de kommende numre af Hedeselskabets Tidsskrift vil Novopan Træindustri A/S på sin annonceplads bringe en række fotografier af nogle af de udvalgte enkeltræer, der indgår i de af Hedeselskabets Skovfrøcentral planlagte frøhaver.

Opbygningen af disse frøhaver kan være varierende, men princippet er, at man opsøger enkeltræer, der under de givne vilkår har opnået en særlig fremragende vækst, form, sundhed og lign. Disse træer, der findes spredt i de gamle bevoksninger, antages at være i besiddelse af særlig værdifulde arvelige egenskaber, som søges udnyttet i frøhaverne.

Her går man i reglen frem på den måde, at man ved at pøde kviste fra de udvalgte træer ind på småplanter skaffer sig et stort antal podninger, hvis arvelige egenskaber er nøjagtig de samme som de udvalgte modertræers.

Derefter finder man frem til et areal, der ligger i passende lang afstand fra andre bevoksninger af den træart, hvoraf der skal frembringes en frøhave. På dette areal anlægges frøhaven ved i blanding at udplante podninger af de udvalgte træer, hvorefter man har rimelig sikkerhed for, at det i frøhaven høstede frø er af særlig god kvalitet i arvelig henseende.

I den kommende tid er der næppe tvivl om, at en større og større del af skovbrugets frøbehov vil blive dækket ved høst i frøhaver, og det er derfor med glæde, at man hilser det initiativ, der af Novopan Træindustri er taget for at udvide kendskabet til arbejdet med disse ting.

K. B.

*

Laboratorieførstander ved Hedeselskabet, civilingeniør Th. Mogensen deltog i dagene 25.—30. august i Internationale Bodenkundische Gesellschafts kongres i Hamborg.

*

Dansk Ingeniørforening afholder den 25. og 26. november i Ingeniørhuset i København et kursus over emnet »Vandbalanceforhold i Danmark«. Hensigten med kursus'et er at bidrage til en ajourføring af den viden, som de seneste års forskning indenfor områderne grundforbedring, landvinding og vandindvinding har medført. Foredragsholderne bliver professorerne J. M. Lyshede, H. C. Aslyng, N. J. Dahl samt afdelingsgeolog Th. Sorgenfrei, fuldmægtig i landbrugsministeriet J. Graff Nielsen, afdelingsingeniør Wilfred Christensen og civilingeniør Erik Steenstrup.

*

Et gammelt digt om høsten

Nær de' strimer fra sønner til na'r,
ska' bonden ta' hans ku'en, mens de' æ tar'.
Nær de strimer fræ vester til øster,
ka' han læ de' sto', så læng' han løster.

*

Foreningen af Savværker og Trævarefabriker fortæller i »Savværksnyt«, at der i maj og juni måned i år er eksporteret 15.384 m³ dansk nåletræ til Vesttyskland til en værdi af 2,86 mill. kr. Ca. halvdelen var opskåret træ.

*

Set udefra —

I juli besøgte en kreds af irske konsulenter, udsendt af de irske sukkerfabrikker, i et par uger Danmark og bl. a. var de også gæster hos Hedeselskabet. De har nu hver i nogle linier i sukkerfabrikkernes månedsblad »The beet grower« forsøgt at skildre, hvad der gjorde mest indtryk på dem i det danske landbrug. Nogle af svarene lyder således:

- Den omhu, hvormed alt arbejde blev planlagt og gennemført.
- Hjemmenes og brugenes ensartede renhed og orden.
- At man ingen steder lod anvendelig jord ligge ubrugt hen.
- Ensartetheden i og den høje standard for det almindelige landbrug.
- Den stolthed, den jævne landmand viste, over at gøre sit arbejde godt, ja bedst muligt.
- Det fælles ønske hos alle landbrugere om at producere maximum af, hvad jord og dyr kunne yde.
- Beundring for den effektive og hurtige udnyttelse af teknisk og videnskabelig vejledning fra konsulenter og højere læreanstalter.
- Landbrugernes omhu for at passe maskinparken rigtigt.
- Den danske landmands glæde over sit arbejde, sine afgrøder, sine dyr og sit hjem.
- Den utilbøjelighed, der er hos flertallet til at klage over modgang, f. eks. de for tiden faldende priser på produkterne.
- Landsbyskolernes forbavsende høje stade.

*

I den 2. nordiske hydrolog-konference i Oslo i dagene den 26.—30. august deltog fra Hedeselskabet afdelingsleder Fr. Ebert, afdelingsingeniør Jørgen Lundager Jensen og ingeniør Jul. Holtzmann.



JORDBRUGSKALK

fra vore værker i

**FAXE
HOLTUG
HADSUND
SVENDSTRUP J.**

Aktieselskabet **FAXE KALKBRUD** Jordbrugskalkafdelingen

Frederiksholms Kanal 16, København K.

Telefon Central 9123, Lokal 7

ELEMENTBRØER

Jernbetonspunsplanker — Specielle emner efter opgave.

N. SKYTTE

Ringkøbing Cementvarefabrik - Tlf. 601—602

Videbæk Cementvarefabrik - Tlf. 214

Alt i betonvarer efter D. S. 400

Rødkjærsbro Cementvarefabrik

ved I. T. Birk .. Telef. Rødkjærsbro 14

FØRER KUN Δ MÆRKEDE VARER

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres

Forlang tilbud

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

af *C. M. Christensen, Aarhus*

Telefon Ellidshøj 4 og Aarhus 2 73 12

Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmel

Kjellerup Betonvarefabrik

ved I. T. Birk — Telefon 45 Kjellerup

Efter kl. 17: Rødkjærsbro telefon 14

FØRER KUN Δ MÆRKEDE VARER

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres

FORLANG TILBUD

Mejeriernes og Landbrugets ULYKKESFORSIKRING

Telefon Minerva 380

Gensidigt selskab

*

Ansvarsforsikring



Vester Farimagsgade 19

København V.

*

Automobilforsikring

PALUDANS PLANTESKOLE A/S

KLARSKOV

*Skovplanter, hæk- og
hegnplanter, allétræer*

Forlang prisliste

TELEFON KLARSKOV 9

SKOVTJÆRE 0,433
Mod vildt- og museskader

MUSETJÆRE

Kun mod mus.

Mere effektiv end 0,433.

ARBINOL - SPRØJTER

BROCHURER:

„10 år“.

Sprøjtningresultater 1953-54

Sprøjten og sprøjteteknik

**DIANA
SKOVTJÆRE**

Orehoved telf. 96

Aarhus Privatbank

Aarhus

Stiftet 1871

København

AALBORG 
AKVAVIT.

Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor

Telefon 58

ØLGOD

Telefon 59

H. Theut

VIBORG - Tlf. 1559 . 1560

Brunkul - Mergel - Kalk

Midtjydske Brunkul Industri

Tlf. Kølkeær 28 x 2

Katrinebjerg Teglværk

Tlf. Hejnsvig 17

Mursten - Drænrør

Hulkjærhus

Planteskole

RØDKJÆRSBRO

Telefon Ans 25

*Planter til skove,
læhegn og haver*

Røde

DRÆNRØR

fra 2"—12" haves
altid på lager
Forlang tilbud

"Sofienlund"
TEGLVÆRK

Telefon 10 Ulstrup

Røde

drænrør

D. S. nr. 403, syrefast kvalitet

● **Fredenshøj Teglværk**
Aabenraa Telefon 22127

Til alle slags bygninger

DANSK

ETERNIT

TAG- OG VÆGBEKLEDNING

DANSK ETERNIT FABRIK A/S
AALBORG

SALGSKONTOR;
KAMPMANNSGADE 2 . KBHVN. V
TELEFON: MINERVA *2222

Frøavlscetret

HUNSBALLE

Holstebro - Tlf. 533

Frøavl og frøhandel

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62
og fiskerihavnen

A/S FRØCONTORET

KOLDING

Telf. 43 - 313

**FRØAVL
FRØHANDEL**



Røde drænrør

føres altid på lager fra 2"
til 3" - Tilbud til tjeneste

A/S **Gammelgaard**
Teglværk

Telefon 187 - Skive

Røde drænrør

indtil 16" diameter

A/S **Hvorslev Teglværk**
pr. Ulstrup - Tlf. 67 Ulstrup

Aktieselskabet

L. Hammerich & Co.

Specialforretning i bygningsartikler

Grundlagt 1884 . Tlf. 271 66 (3 lin.)

Aarhus

Tårnsilosten

Drænrør

Baumadæk

Tagsten

Mursten

KÄHLERS Teglværk

Korsør



LOMBORGS PLANTESKOLE

GRANHØJ v. AALBORG

TLF. 2 01 01

TLF. 3 40 40

Stort farveillustreret katalog
sendes gratis
på forlangende

Krogsgades Cementstøberi

J. Halvorsen & Sønner
Kontor
Dannebrogsgade 22, Aarhus
Telefon * 2 55 99

Ny fabrik i Vejlbj

Alt i betonvarer D. S. 400

A/S Skive Markfrøkontor

Grundlagt 1896

Telefon 94 Skive

FRØAVL FRØHANDEL

Teglværkernes

SALGSKONTOR

ESBJERG

Telefon 265 - 546

Drænrør

2"—15"

Mursten - Tagsten

Carlo Mortensen

Bogtrykkeri & kartonnage

Viborg . Tlf. 355



Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. b. A.

Telefon Skive 1030

Alle størrelser i drænrør leveres

Telefon Viborg 1330

ANVEND TØRVESTRØELSE VED DRÆNING ...

På jorder med fintsandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forebygges ved anbringelse af et lag tørvestrøelse (»hundekøde») omkring stødfugerne.

Spørg Hedeselskabet.

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S

Prima, røde drænrør

i størrelse fra 2 til 15 tommer

Indhent tilbud - Tlf. Højslev 3

Petersværk Betonvare-Industri

Nørresundby - Telf. 1055 (2 lin.)

Alt i betonvarer efter D. S. 400

Renseanlægget »Ringtanken« (Dansk patent nr. 59820)

Bjerringbro

Cementvarefabrik

ved Th. Petersen
Tlf. 111 Bjerringbro

ALLE

△ MÆRKEDE RØR

imprægnerede
og uimprægnerede

Stort lager
Aldrig leveringsdygtig

Børnelammelses- og ulykkesforsikring

Den gensidige
Landbo-Sygeforening

Vesterbrogade 15
København V
Telef. 6659 - 5974

Randers

MØRTELVÆRK OG
BETONRØRSFABRIK

v/ Marius Ødum

Kristrup pr. Randers
Tlf. 400 Randers fri not.

Kun △ mærkede varer
føres

Største lager
Bedste kvaliteter
Forlang tilbud

GUGKALK

gi'r Grøde

Faa fuldt Udbytte af
Jorden. Brug vor aner-
kendte Jordbrugskalk
— det betaler sig!

GUG KALKVÆRK A/S
Elmealle 2, Hasseris. Tlf. Aalborg 21288.



Brug **RANDERS**
RØR

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontor i
Karup og Kølvrå

HAMMERUM HERREDS

Spare- og Laanekasse

Herning - Telf. 10 . 314

Østergade 6

Kontortid: 10-12,30 og 14,30-17

Kaas- Briketter

Hovedforhandler:

Nordjyllands
Kulkompagni

Nørresundby

Telf. 4227 . 4228

Fabrik: Kaas

Telf. Kaas 11

Philipsen & Hall A/S

Sct. Mathiasgade 88 . Viborg
Elektriske anlæg
Vandværksanlæg
Telefon 173 og 174

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon 1400 (4 lin.)

Sct. Mathiasgade 68

Kontortid: Kl. 9—15

Lørdag: Kl. 9—13

Aftenekspedition:

Fredag: Kl. 19—20

Filialer:

Karup

Flyvestation Karup

Mammen



Trifolium Frø



KØBENHAVN

RANDERS



Fransk bjergfyr — *Pinus mugo rostrata*

I plantagen Liebe, Hedeselskabets 3. distrikt, har Dansk Skovforenings Frøudvalg godkendt flere bevoksninger af fransk bjergfyr til frøavl (F. 105). Formen er særlig smuk, og dette gælder også afkommet i bevoksninger i Viborg amts plantage, der ligeledes er godkendt (F. 107).

Hedeselskabets Skovfrøcentral har udvalgt 9 enkelttræer i plantagen Liebe, hvoraf H. 38 ses midt i billedet. De udvalgte træer mangfoldiggøres ved podning til anlæg af en frøhave af fransk bjergfyr.

Denne side er den første i en serie af Novopan Træindustri's annoncer. Pladsen vil — i samarbejde med Hedeselskabets Skovfrøcentral — blive brugt til at bringe oplysninger om forædling af nåletræarterne



NOVOPAN TRÆINDUSTRI A/S

PINDSTRUP — TELEFON 13*